

Aan: de vaste Kamercommissie voor SZW
Postbus 20018
2500 EA Den Haag
E: cie.szw@tweedekamer.nl
CC: cie.vws@tweedekamer.nl

Datum: 12 maart 2024
Kenmerk: 24-021
Onderwerp: Inbreng MIND CD Arbeidsongeschiktheid 20 maart 2024
Contact: Mirjam Drost E: Mirjam.drost@wijzijnmind.nl M 06 19973092

Beste leden van de Vaste Kamercommissie SZW,

Op donderdag 20 maart aanstaande staat er een debat over arbeidsongeschiktheidsstelsel op de agenda van uw commissie. In dit debat wordt het langverwachte [rapport Octas](#)¹ besproken, dat op donderdag 29 februari is gepresenteerd. Ook staat de [tussentijdse rapportage](#)² op de agenda. Deze is gepresenteerd op 9 oktober 2023. In deze brief geven wij u aandachtspunten mee over het Octas rapport vanuit het perspectief van de mensen die MIND vertegenwoordigt. Dit zijn mensen met een psychische kwetsbaarheid, voor wie bestaanszekerheid en participatie naar vermogen een belangrijk onderdeel is van herstel en kwaliteit van leven.

Bekende problematiek

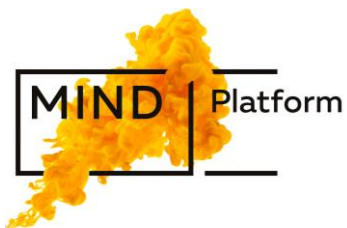
De [grootste oorzaak van arbeidsongeschiktheid](#) in de afgelopen jaren was psychisch van aard³. Een beter arbeidsongeschiktheidsstelsel en meer aandacht voor preventie zijn daarom nu noodzakelijk. Al in 2022 zagen we dat dit niet langer kon wachten. In november 2022⁴ stuurden wij daarom een brief aan de kamer over hoe het stelsel onze achterban extra raakt, deze vindt u nogmaals in de bijlage. We erkennen de conclusies uit het rapport dat de meest “kwetsbare” mensen onevenredig hard worden geraakt en het systeem voor hen het minste werkt. Dat er sprake is geweest van te veel doelmatigheidsdrang en regeldruk. Dat we meer uit moeten gaan van het vertrouwen in de mens. We zijn echter bezorgd dat onze achterban nog te lang moet wachten op doorvoering van deze daadwerkelijke verbeteringen en vinden dat deze nog niet ver genoeg gaan.

¹ [Onafhankelijke Commissie Toekomst Arbeidsongeschiktheidsstelsel \(Octas\) | Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid | Rijksoverheid.nl](#)

² [De beoordeling van het arbeidsongeschiktheidsstelsel | Rapport | Rijksoverheid.nl](#)

³ [42 procent van uitkeringen arbeidsongeschiktheid door psychische klachten | CBS](#)

⁴ Zie bijlage

Graag gaan we in deze brief in op de drie beschreven denkrichtingen in het rapport Octas en geven wij de Kamer aan aantal punten ter overweging mee.

Arbeidsongeschiktheid niet langer op basis van inkomensverlies

Er zijn drie denkrichtingen geschetst in het Octas-rapport: (1) huidige stelsel beter, (2) werk staat voorop en (3) basis voor alle werkenden. Daarbij gaat men er nog steeds vanuit dat inkomensverlies bepaalt in hoeverre iemand arbeidsongeschikt is. Dit zorgt er wat ons betreft nog te veel voor dat mensen met een laag loon onevenredig moeilijk als arbeidsongeschikt worden gekenmerkt. De rechtsongelijkheid tussen mensen met veel en weinig inkomen blijft hierdoor te groot. Qua inkomensvangnet lijkt dit logisch, maar het blijft oneerlijk dat dit voor een groot deel ook bepaalt op welke ondersteuning iemand aanspraak maakt.

Daarnaast bestaat er een grote groep mensen die wél een arbeidsbeperking heeft, maar niet ziek uit dienst is gegaan (mensen met een bijstandsuitkering en mensen met een Wajonguitkering). Deze groep wordt in deze drie denkrichtingen helemaal niet meegenomen. Dat is een gemiste kans om een systeem te creëren waarbij aan alle mensen met een arbeidsbeperking een toereikende uitkering wordt aangeboden, ongeacht waar je woont, of je een partner hebt of niet, of je vermogend bent of niet en of je wel of niet in staat bent naar vermogen te werken.

- ➔ **Vraag aan demissionair minister:** Bent u van mening dat niet inkomensverlies, maar juist de ziektelast van iemand zou moeten bepalen of die arbeidsongeschikt is? Bent u bereid om in een herziend stelsel de ziektelast van iemand meer centraal te zetten voor de bepaling of iemand arbeidsongeschikt is?

Bouw een model van Samen Beslissen tussen arbeidsongeschikte en ondersteunde professional

Op maandag 26 februari jl. werd het [rapport "Blind voor mens en recht"](#)⁵ door de parlementaire commissie gepresenteerd. We zien het als een gemis dat Octas vast blijft houden aan het model vol keuringsartsen en functieprofielen om te toetsen of iemand nog in staat is te werken. In de afgelopen jaren zijn er rapporten vol geschreven over [de toeslagenaffaire](#)⁶, [als verrekenen een beperking is](#)⁷, en over [de hardheden van de WIA](#). Pagina's vol over wantrouwen jegens de burger. Wetten en regelgeving, waarin protocollen en geld nog steeds boven mensen staan. Wij pleiten voor een flinke herziening waarbij we uitgaan van vertrouwen in de mens. Octas noemt dit als een belangrijk punt, maar we zien dit in de drie richtingen vervolgens onvoldoende terugkomen.

In onze achterban zien we dat er bij de ene persoon met een burn-out veel meer rust nodig is dan bij de andere uitgevallen werknemer met burn-out, die juist contact met leidinggevende als ondersteunend ervaart. Juist vragen als "Wat vind u fijn in ondersteuning" en "wanneer bent u

⁵ [Rapport parlementaire enquêtecommissie Fraudebestrijding en Dienstverlening: 'Staatsmachten waren blind voor mens en recht' | Tweede Kamer der Staten-Generaal](#)

⁶ [20201217_eindverslag_parlementaire_ondervragingscommissie_kinderopvangtoeslag.pdf \(tweedekamer.nl\)](#)

⁷ [Als verrekenen een beperking is - Eindrapport UWV-subsidie | Rapport | Rijksoverheid.nl](#)

tevreden na dit gesprek?" moeten wat MIND betreft landen in richtlijnen en bij alle ondersteunende professionals. Dit geldt ook voor het betrekken van naasten wanneer dit door ziektelast moeilijk kan worden ingeschat.

Wij werken vanuit MIND zelf al jaren aan projecten om [“Samen Beslissen” ook te laten landen in arbeidsre-integratie](#)⁸. Deze aanpak gaat uit van radicale gelijkwaardigheid tussen professional en uitgevallen werknemer. Hierdoor raken mensen minder verdwaald in het systeem en voelen mensen zich meer gezien en gehoord. Dan is er geen richting in een doolhof nodig, maar kan iemand zelf regie voeren over zijn eigen proces.

- ➔ **Vraag aan demissionair minister:** Bent u van mening dat er een grotere herziening van het stelsel nodig is voor mensen met een chronische ziekte en/of psychische aandoening?

Hieronder gaan we dieper in op de uitgewerkte richtingen in het Octas rapport:

- 1. Verbeter huidig stelsel → Verruim de regeling dat bij 15% inkomensverlies al aanspraak gemaakt kan worden op compensatie middels instroom in de WIA**

We zijn blij met enkele verbeteringen die bij deze richting worden voorgesteld, zoals versimpelen van beoordelingsprocedures en het verlagen van de drempel. We zijn tegelijkertijd wel teleurgesteld dat die drempel slechts naar 25% wordt verlaagd, om aanspraak te kunnen maken op een arbeidsongeschiktheidsuitkering. Natuurlijk is het een stap in de goede richting, maar er is meer nodig. We sluiten aan bij de [oproep van het FNV](#) dat dit niet voldoende is en dat deze grens conform [de internationale maatstaven](#)⁹ verlaagd moet worden naar maximaal 15%.

- ➔ **Vraag aan demissionair minister:** Bent u het eens dat Nederland de internationale maatstaf volgt en dus een grens hanteert van 15% inkomensverlies door ziekte, om aanspraak te kunnen maken op compensatie middels een arbeidsongeschiktheidsuitkering?

- 2. Werk staat voorop → Nog te grote verschillen in ondersteuning tussen mensen met dezelfde aandoening en ziektelast**

We worden enthousiast dat in deze denkrichting veel complexiteit uit het systeem wordt gehaald. Dat re-integratie en werk voorop staan (en dat daar ook zo snel als mogelijk mee begonnen wordt), omarmen wij. Wanneer iemand ook ggz-behandeling krijgt is het goed dat de samenwerking daarmee wordt opgezocht. Dit kan bijvoorbeeld middels [IPS-trajecten](#)¹⁰ en/of andere samenwerkingen zoals deze bekend zijn binnen het landelijke project [Hoofdzak Werk](#)¹¹. In een IPS-traject ontvangt iemand structurele ondersteuning naar en op het werk vanuit een ggz-instelling. IPS verhoogt [de kans op](#)

⁸ [Samen beslissen in re-integratie - HAN](#)

⁹ [Convention C121 - Employment Injury Benefits Convention, 1964 \[Schedule I amended in 1980\] \(No. 121\) \(ilo.org\)](#)

¹⁰ [Wat is IPS? - ips \(werkenmetips.nl\)](#)

¹¹ [Sterk door werk - Project Hoofdzak Werk](#)

[betaald werk voor mensen met een psychische aandoening aanzienlijk en heeft ook meer maatschappelijke baten dan dat het kost](#)¹². Binnen het project Hoofdzaak Werk wordt aangejaagd dat in alle arbeidsmarktregio's mensen toegang krijgen tot deze trajecten. Dit project dreigt in juni 2024 af te lopen.

→ **Vraag aan demissionair minister:** Bent u (eventueel met VWS) bereid structureel budget uit te trekken voor het belangrijke re-integratietraject IPS?

3. Basis voor werkenden → Verlaag drempels en zorg voor een basis zonder beoordeling

We begrijpen dat de WIA een verzekering is waarbij je met je arbeidsverleden rechten en inkomenszekerheid opbouwt. Toch willen we hier benadrukken dat niemand er voor kiest om ziek te worden. MIND vindt dat er voor onvoldoende basis wordt gezorgd doordat de instapgrens 35% blijft in deze richting en er een harde beoordeling blijft bestaan die als erg stressvol ervaren wordt. In deze richting blijft het wij-zij tussen professional en arbeidsongeschikte groot. Er blijft veel afhangen van een beoordeling. Dit wordt als erg stressvol ervaren, [zeker nu de wachttijd tot beoordelingen is opgelopen](#)¹³.

→ **Vraag aan demissionair minister:** Hoe kan worden gerealiseerd dat de werkwens van iemand leidend is en dat er minder wordt getoetst en beoordeeld?

Luister naar ervaringsdeskundigen

We zien in de beschreven denkrichtingen stappen in de goede richting. Meer vertrouwen, meer rust in het traject en meer kijken naar de mogelijkheden van iemand. We willen echter wel waarschuwen voor een toename van complexiteit in het stelsel, zoals dat bijvoorbeeld ook bij de hervorming van de Wajong is gebeurd met 3 verschillende regelingen. Dit mag met de WIA niet gebeuren. We roepen op om met meer ervaringsdeskundigen in gesprek te gaan bij de uitwerking van deze herziening en om ook zeker mensen vanuit onze achterban hierbij te betrekken. Zij weten immers wat voor hen werkt en wat niet. Luister naar deze ervaringsdeskundigen bij het ontwikkelen en uitvoeren van beleid en sla hiermee de brug tussen de systeem- en leefwereld.

¹² [Sterk door werk - Grootste kans op baan met re-integratietraject IPS blijkt uit onderzoek UUV en Amsterdam UMC](#)

¹³ [Wachttijd WIA-beoordeling loopt op tot acht maanden - Arbeid en Inkomen](#)

Tot slot

Er zijn voldoende rapporten geschreven, er is voldoende onderzocht. In november 2022 stuurden wij een brief aan de Tweede Kamer over hoe het stelsel onze achterban extra hard raakt. Deze vindt u nogmaals in de bijlage. Het is hoog tijd om hervormingen door te voeren die leiden tot een stelsel dat zorgt voor bestaanszekerheid met als uitgangspunten gezondheid en herstel in plaats van ziekte en onzekerheid. Voor onze aanbevelingen over de manier waarop deze structurele hervormingen doorgevoerd kunnen worden, verwijzen wij u ook graag naar de gezamenlijke brief vanuit de Werkcoalitie.

Met vriendelijke groet,

A handwritten signature in blue ink, appearing to read "S.M.W.H. Melis", with a long horizontal flourish extending to the right.

Drs. S.M.W.H. Melis MA
Adjunct-directeur - manager beleid/ belangenbehartiging